

Komandi partur

Komandi partur verður partvíst um fyrsta
Sjúrðarberg hjá Kjølbro og partvíst ein ókend
søga frá fólkaatkvøðuni í 1945

Væl av sild er í

Menn rista úr gørnunum

Tað er liðugt at draga. Dagurin er bara góður.
Avhøvdingarborðið er aftast á myndini

um, um sildin var omaná ella undir garninum. Tað kom jú ann uppá úr hvørji ætt sildin var komin. Vendi sildin niður, var tað sjálvsagt lættari at rista hana burtur úr, enn um tað var øvugt.

Ofta ynsktu menn sær eina ristimaskinu. Tað ljóðaði at russarar høvdu slíkar, so ofta var tað teimum misunt. Ein serligur trupulleiki við restingini var um hvalspýggja var í gørnunum. Tá mátti ansast væl eftir. Tað var ikki gamansleikur at fáa hvalspýggju í andlitið.

Tá ið farið var at draga, var spennandi at síggja, hvussu nógv sild var í. Tað var ógvuliga misjavnt. Ofta var “svart”, og hetta merkti so nakrar fáar tunnur fyri dagin. Var ¼ tunna av sild í hvørjum garni, so var tað ikki so galið, hetta kundi geva 20-25 tunnur fyri dagin. Hálv tunna uppá garnið var gott og fekst ein tunna uppá garnið, so var tað rok. Ein slíkur dagur kundi geva einar 100 tunnur, og tá ið ein slupp tók 4-500 tunnur, so munaði ein slíkur dagur heilt nógv. Tað kundi eisini henda, at meira var í enn hetta. Men tá kundi sildin ikki arbeiðast undan eftir einum degi. Tá kundi heldur ikki setast aftur sama dag.

Onkuntíð hendi tað, at onkur annar fiskur var í gørnunum. Tað kundi t.d. vera ein stórir toskur, sum kom væl við til døgurða. Hetta váttaði eisini, at toskurin ikki bara var á grunninum. Toskur kundi saktans vera til, um hann ikki var á vanligu fiskileiðunum. Tað hava seinni royndir vist eisini víst.

Og so var tað sildaforskrekkjarin, sum kundi fløkja seg í gørnini. Var nógv til av honum, so var eingin sild. Hesin fiskur er seinni kendur sum svartkjaftur! Hann fylti eisini havið, tá ið sildin seinni hvarv.

Út á morgni plagdu skiparnir úr Gøtu at práta saman í skipstelefonini um veiðuna hendan dagin. Men aftaná vísti tað seg ofta, at teir høvdu fingið munandi fleiri

tunnur, enn teir høvdu látið at um morgunin.

Ofta var liðugt at draga á middegi, so tá vistu menn, hvat hesin dagur gav.

Reinsing

Næsta stigið var at fáa sildina til sættis. Hon skuldi fyrst avhøvdast og magadragast.

Í bæði borð var eitt avhøvdingarborð, har sildin varð fyllt upp í. Her var eitt bretti, har sildin varð avhøvdað og magadrigin. Í avhøvdingaborðinum var ein renna, hagar slógvið varð koyrt. Í hesi rennu lá ein rennandi slanga, so slógvið rann á sjógv. Magadrigna sildin fór í eina kurv, og so hvørt hon fylltist, varð sildin saltað í tunnur.

Hetta gjørdi “saltarin” sum eisini slerdi botnin úr tunnini. At reinsa kundi taka upp til nakrar tímar.

Tunnurnar koyrdar í lastina

Út á seinna partin varð farið at seta. Hetta kravdi nakrar menn. Hinir skuldu so fáa sildina til hõldar. Tað fyrsta var at fylla laka í tunnurnar.

Lakin var gjørdur við at lata sjógv renna gjøgnum eina fulla tunnu av salti. Tað, sum kom úr tunnuni aftur var mettaður laki við 20% av saltinnihaldi. Vanliga varð sagt, at lakin var nóg sterkur, tá ið eitt epli við einum nagla í fleyt í lakanum. Tá ið lakin var komin í tunnuna varð botnurin sligin í.

So skuldu tunnurnar fáast í lastina, og blivu tær ein og ein loraðar niður í lastina, har manning var at fáa tunnurnar uppá pláss.

Lastin á Báruni tók einar 280 tunnur, men skipið kundi taka 400 tunnur. Restin varð fyllt á dekkið frá bógnum av og aftur á hekkuna. Tá var ofta trongligt.

Ofta var tosað um, hvussu væl hesar sluppir vóru bygdar, at tær kundi halda til alla hesa vektina.

Tað kom neyvan fyri, at skipini ikki hildu til hetta.

Ein stór vanlukka hendi kortini á hesi veiði. Tað var Stella Argus, sum fórst í 1957 við 22 monnum. Hetta er nú 60 ár síðani.

Agsildaveiða

Nøkur skip vóru á agsildaveiðu. Hetta merkti, at sildin varð isað í kassar og skuldi fyrast fesk í land og frystast til agn. Hesi skip kundu bara gera einar 3-4 setur. Tey høvdu eisini fleiri gørn og kanska eisini færri menn.

Sildin pakkað

Tá ið tunnurnar vóru fullar var farið inn at landa. Tunnurnar skuldu so liggja, til sildin var iligin, einar tvær ella triggjar vikur. Fyrst varð hol borað í tunnurnar, so tær kundu fyllast við laka, og so var proppur settur í. Tá ið sildin var iligin varð hon pakkað fyrst og fremst í støddir. Tað vóru tvær høvuðsstøddir, 4 og 5, sum segði hvussu nógv var sildir fóru til hvør kilo.

Tað var so konufólkaarbeiði at leggja sildirnar í tunnurnar. Tá ið liðugt var at pakka vóru altíð færri tunnur, enn tær sum vóru landaðar. Eitt svinn uppá 10-20% varð roknað fyri at vera vanlig.

Í 1968 var veiðan framvegis hampilig. Men í 1969 var sildin horvin. Veiðan var so vánalig, at skipini settu sær ikki fyri at fara avstað aftur í 1970.

Í nøkur ár fóru skipini til Skotlands at keypa sild, sum tey so saltaðu á sama hátt, sum ta veiddu sildina. Men hetta helt uppat, tá ið tað gjørdist ov dýrt at keypa sildina til, at hetta loysti seg.

Sein avrokning

Tað tók sína tíð hjá Føroya Sildasølu at selja sildina. Tí fekk manningin fyrst eina fyribils avrokning. Tað kundi ganga langt út í næsta ár, áðrenn endaliga avrokningin kom.

Eitt dømi um eina avrokning er

fyri túrin hjá Báruni frá 7/8 til 3/9 1967 fyri 322 útflutningspakkaðar tunnur. Hon gav kr. 1.648,90 í part. Tað var slett ikki so galið.

Øregaard kundi ikki trúgva, at sildin var horvin

Tingmaðurin Jákup Frederik Øregaard fekk seg ikki at trúgva, at sildin kundi vera horvin av hesum leiðum. Hann fekk lögtingið at samtykkja eina játtan til eina roynd fyrst í 1970-unum. Tann sum stóð fyri royndini var royndi skiparin Hans Jacobsen av Toftum við skipi sínum Brimnes. Men hetta segði alt tað sama. Har var eingin sild, og tað gingu 20 ár til nøkur sild kom aftur.

Hetta er nú alt søga, men hetta var ein hugalig tíð, og hennara søga eigur at verða varðveitt.

Ævintýrið um kraftblokkina

Fyrst í 1960-unum hoyrdist úr Íslandi um ein ævintýrligan reiðskap, sum kallaðist kraftblokkur. Við hesum reiðskapi kundu fáast fleiri hundrað tunnur í senn í einum kasti.

Hetta ljóðaði sum ein dreymur, og tað var skjótt at línubáturin, Brestir, var tann fyrsti, sum fekk kraftblokk við tí kenda Jústi í Túni sum skipari. Við spenningi varð fylgt við hesi royndini. Tað vóru 25 mans við, tí tað skuldi arbeiðast skjótt, tá ið tann nógva sildin kom á dekkið. Teir kundu fáa køst uppá 300 tunnur. Tá kundi manningin standa í nógvar tímar fyri at fáa sildina undan.

Tað var skjótt, at tað varð givist við at salta umborð. Tað komu skjótt fleiri kraftblokkaskip. Viðhvørt var fiskað til ídnað. Tað var rimiliga lætt lív. Í øðrum førum var veiðan isað í kassar. Hetta var strævið inntil skipini fingur køli-tangar, sum kollveldi alla hesa vinnuna. Sum dømi um menn-ingina av hesi veiði, kann nevast, at Brestir tók kanska 200 tons av ídnaðarfiski. Skipini í dag taka 20 ferðir so nóg.

Hugni í lugarinum
eftir lokið dagsverk

